

Miloslav Fekar

Tvar a světlo

Galerie
severní křídlo zámku

12. září – 17. listopadu 2002
zámek Hranice

Miloslav Fekar vytváří redukované sochařské objekty, ve kterých sleduje napětí mezi přírodním a lidským. Zajímá jej spojení plastiky s „kulturní krajinou“ nebo prostředím města. Jeho putující objekty, hmotné básně, jak zní také název jedné z prací, jsou „proměnlivými prostorovými strukturami“¹ od místa k místu odlišnými. Jako obohacující prvek vnímá „dobrovolné přijetí ohraničení, soustředění se na zúžený prostor daného“² ve vztahu k prostoru i materiálu. Po land-artově podmíněných začátcích sochařské tvorby vytvářel od poloviny devadesátých let převážně dřevěné práce svými východisky vázané k minimalu. Již od počátku v nich můžeme sledovat dvě koncepce. Původně dominantní konstrukční a abstraktně geometrický přístup paralelně provází odlišně, organicky citěné objekty, kde je pracováno spíše s přírodní morfologií. Přičemž mezi těmito zdánlivě ostře vydělenými polohami lze nejednou nalézt zvláštní spojitost. S odstupem času se land-artově východisko, reakce na konkrétní prostor, minimalistický vztah k základním geometrickým tvarům a repetitivnímu zmožování k sobě kladených prvků i zájem o organické slévání do jediného proudu, kdy jako ponorné říčky vystupují na povrch jedny nebo druhé aspekty tvorby. Tím vším se Miloslav Fekar včleňuje do kontextu českého sochařského postminimalismu.

Za důležité pro vnímání těchto prací považují připomenout autorův zájem o architekturu, který je přítomen už u jeho prvních projektů pracujících s prostorem. Nejednou z jeho pozdějších sochařských objektů vychází z klasického architektonického tvarosloví nebo se svou utilitární funkcí dokonce ocitá na pomezí sochy a stavby. (Z realizací připomínám alespoň **Altán pro jednoho člověka**, 1995; **Chrámeček pro Stromovku**, 1996; **Most pro Stromovku**, 1999; atd.).

Nynější hranická výstava Miloslava Fekara je dvojvýstavou, a to dokonce ve dvojnásobném smyslu. Nejenže propojuje zámek a předzámčí do jednoho celku, jež tvořily do stržení hospodářského předzámčí na konci padesátých let, ale pomyslně spojuje současnou expozici s výstavou, kterou měl autor v hranické Synagoze přede dvěma lety. Představil zde práce ze svého projektu **Putování**, které byly krátce předtím instalovány v prostředí pražského parku **Stromovka** (podzim – zima 1999) a později vždy v reakci na nový prostor vystaveny v areálu pardubického zámku (2000), na hradištví Sovinci (2000), v lázních Blumov (2000) a v Muzeu Kroměřížska a současně v kroměřížské Podzámecké a Květné zahradě (2001). Již okolnosti této první hranické výstavy ohlašovaly, že nebude poslední a práce hranického rodáka se do veřejných prostranství města vrátí. Tehdy se totiž nepodařilo realizovat zamýšlenou koncepci celého hranického projektu připravovaného pro interiéry synagogy a zámku. Zatímco v profánních prostorách manýristického renesančního zámku měly být představeny konstruktivní objekty sestavené ze stejných dřevěných dílců, pro sakrální interiéry historizující židovské modlitebny z druhé poloviny devatenáctého století byly připravovány organičtější práce tvořené otevřenými díly **Schránek** a **Ulity**. Záměr umístit sochy do zámeckého nádvoří odporoval tehdejšímu požárním předpisům. Po dvou letech však výstava, která měla konečně naplnit realizaci druhé etapy, ztratila na významu, neboť uvažování v podobných intencích již není pro autora nosné. „Konstrukce už pro mne nejsou aktuální. Když vidím, jak si mé dítě hraje, tak mi připadá, že jsem ve fázi, kdy mne zajímá více organično, než přímá logika.“ (Miloslav Fekar).

Nyní v Hranicích představené „děrované“ objekty přibližují současný autorovi vytvářený soubor **Tvar a světlo**, navazující na předchozí **Putování**. Projekt bude průběžně rozvíjen a měl by vyvrcholit rozsáhlými výstavami na veřejných prostranstvích měst. V plánu jsou Zlín a Brno. Miloslav Fekar zde navazuje na organickou polohu tvorby a tematizuje vnitřní objem sochy, polohy, které v jeho tvorbě nabývaly na dominanci již několik předchozích let. Objekty jako **Schránka pro dva** (1997), **Variabilní schránka** (1997), **Skořápka** (1997), **Ulita** (1998), **Schránka – ulita** (1998), nebo **Ulity** (1999) postupně rozpracovávaly téma vnitřního prostoru, ať již pohledově přítomného nebo jen vnitřně tušeného. Při zdůrazňování interiéru sochy je pro autora podstatná i latentní idea uzavření člověka v objektu (už v názvu přítomná například u díla **Schránka pro dva**, 1997), přecházející později do nejobecnější představy uzavřených prátvorů, či prátvarů.

Zásadní postavení zaujímá v kontextu vzniku nových „světelných soch“ loňská výstava mezinárodního malířského symposia **Velký formát** v jízdně valtického zámku. Pro striktně malířskou expozici Miloslav Fekar připravil „sochařské obrazy“: tři objekty (červená, modrá, bílá) pojmenované **Noční obrazy** sestavil z malířských pláten, za kterými umístil barevnou plochu. Prostor se otevírá pravidelně uspořádanou perforací vrstev plátna, radikálním gestem, které tak výrazně přinesl do výtvarného umění Lucio Fontana krátce po druhé světové válce. Při zadním prosvětlení se jednotlivé plochy opticky spojí.

První objekty, kde pracoval s vnitřním prostorem, který je pomocí děrování a vnitřního osvětlení spjat s prostorem vnějším, realizoval Miloslav Fekar během rezidenčního pobytu na zámku v Čimelicích přede dvěma lety. Zde vzniklé **Světelné děrované ulity** (rok 2000), čtyři blíže neoznačené objekty tvaru doutníků a buráků vytvořil pro Podzámeckou zahradu v Kroměříži, kde byly umístěny v platanovém háji na autorské výstavě v roce 2001. V návaznosti na tyto práce vzniklo také dílo složené ze čtyř koulí s četnými otvory. Z nitra vycházející červené, modré, žluté a bílé světlo žárovky neslo symbolický odkaz na čtyři roční období, případně čtyři živly.

Tvorbu Miloslava Fekara si v několika posledních letech spojujeme s výhradní prací se dřevem. Ale přirozeným rozvinutím výchozí myšlenky a jejím důsledným sledováním v dalších polohách jsou objekty z kamene, z nichž první realizoval během sochařského symposia Přední Kopanina, v lomu nedaleko Prahy známém kvalitní opukou (**Skořápky I – V**, 2001). Zatímco dřevěné objekty **Schránky** a **Ulity** byly většinou složeny ze dvou stejných dílů, jejichž kladení k sobě vytvářelo vnitřní prostor, kamenné **Skořápky** již s tímto principem nepracují. Tvoří je díl jediný, jsou otevřené a spojené se zemí.

Během vernisáže v parku Čimelického zámku a později v šeru opavského sv. Václava procházelo otvory na povrchu soch mihotavé, živočišně pulzující světlo svíček. Během vernisáže na symposiu v Přední Kopanině použil Fekar pro zdůraznění vnitřního prostoru kamenných prací barevný dým. Pomocí světél vycházejících z objektu sleduje komunikaci s tmavým, neviditelným prostorem uvnitř. Podnětná je zde především dvojakost stmívání – rozhraní světla a tmy; ještě vnímatelný objem sochy je s houstnoucí tmou stále labilnější, vnímání se ochotně překlápí v plošnost mihotavých teček vně expandujícího nitra. Také během hranické výstavy můžeme sledovat, jak se stmívá a náhle vystupuje agresivita vnitřku. Tma roste, světlo pronikající z útrobu objektu rozleptává tvar i prostor, objekt se stává plochou.... Ve dne škvírami proniká světlo dovnitř a v noci vychází ven. V ubíhání dnů střídající se rytmus dýchání odpočítává čas výstavy.

Dřevěné **Ulity** byly vytvořeny pro zavěšení ve větvích kroměřížských platanů. *Platanus occidentalis* je impozantní strom s širokou korunou. Plod tvoří kuželovitě zašpičatělé nažky, které jsou seskupeny do ježkovitých plodenství. Napohled to jsou koule. Kulovité byly také organicky citěné tvary objektů, jako plody zavěšené na těchto stromech. Plodenství platanu mají uvnitř uloženy tyčinky-semena, ze kterých vystupují jehlice – prstupy plodem a expandují do vnějšího prostoru, podobně jako světlo nebo dým u Fekarových soch.

Interakce s okolím, vzhled objektů, vidění i tušený vnitřní prostor společně odkazují na pozici mezi, na otvory. „Škvíry, jimiž vyřezává ven to, co bylo uvnitř, a dovnitř vtéká to, co bylo venku.“³ Díry, které jako kůže pokrývají objekty, jsou většinou rozmístěny do vrcholů pravidelně opakovaného pětiúhelníku. V takto složitě utvářené síti bodů se opět vynořuje Fekarův smysl pro geometrii. Alespoň jejich prostřednictvím zde rezonují starší konstrukční a minimálně utvářené práce. Přestože mnohoznačnost objektů snad dovolí analogii spjatosti s plody platanů, nemůže zcela zastřít kulturní podmíněnost uměle vytvořených sochařských děl, která je přibližuje k architektuře; činí z nich chimérické vzdušné zámky nebo přinejmenším v užitnosti pevně zakotvené ptáčkové budky.

Hranický zámek a předzámčí je pohledově spojený prostor, svou přirozenou monumentalitou k sochařské výstavě bezesporu předurčený. Interakce soch s prostorem připomíná mnohé, co zde bylo řečeno. Renesanční princip neprostupujících se prostorů a k sobě kladených architektonických článků, včetně rytmického opakování, odkazuje na některé starší Fekarovy práce. Ale zdánlivě pravidelný a zcela jednotný útvar zámku do sebe organicky vstřebal původní pernštejnský hrád. Nepravidelnost vystavených dřevěných koulí tak náhle koresponduje s domněle pravouhly obdélnými nádvořím. Teprve při bližším pohledu v něm spatříme lichoběžník. Podobně jako architektura, také objekty Miloslava Fekara pracují s dvojnásobným objemem – jak samotné sochy, tak s negativním objemem vnitřku, tedy toho, co bylo odňato. Nespátřitelný vnitřní prostor **Skořápek** a **Ulity** je stejně tak skrytý tušený, jako rozsáhlé prostory středověkého sklepení pod zatravněným předzámčím.

Tomáš Pospěch
Staré Splavy, srpen 2002

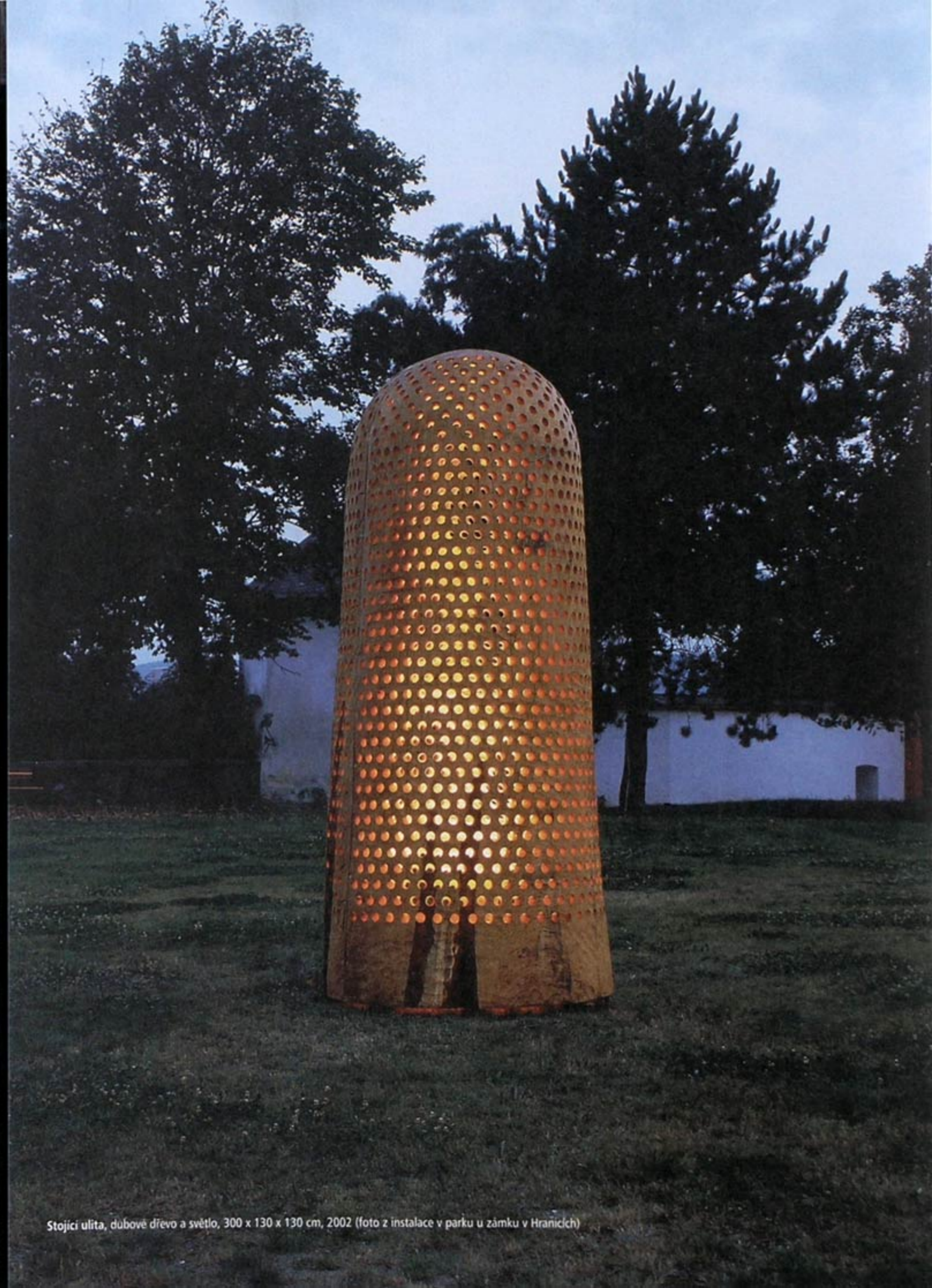
¹ Jiř Zemánek: Miloslav Fekar – Projekt Putování. (Katalog výstavy). Kroměříž 2001.

² Michal Ajvaz, Borgesovy noční můry. In: Tajemství knihy. Petrov, Brno 1997, s. 68.

³ Michal Ajvaz, Uvnitř a venku. In: Tajemství knihy. Petrov, Brno 1997, s. 78.

Ulity, topolové a olšové dřevo, světla, 160 - 400 cm, 1998-2002

Stojící ulita, dubové dřevo a světlo, 300 x 130 x 130 cm, 2002 (foto z instalace v parku u zámku v Hranicích)

Opukové, pískovcové a dubové skořápky, červená světla, výška 15 - 55 cm, 2002 (foto z instalace v hranicím zámku).

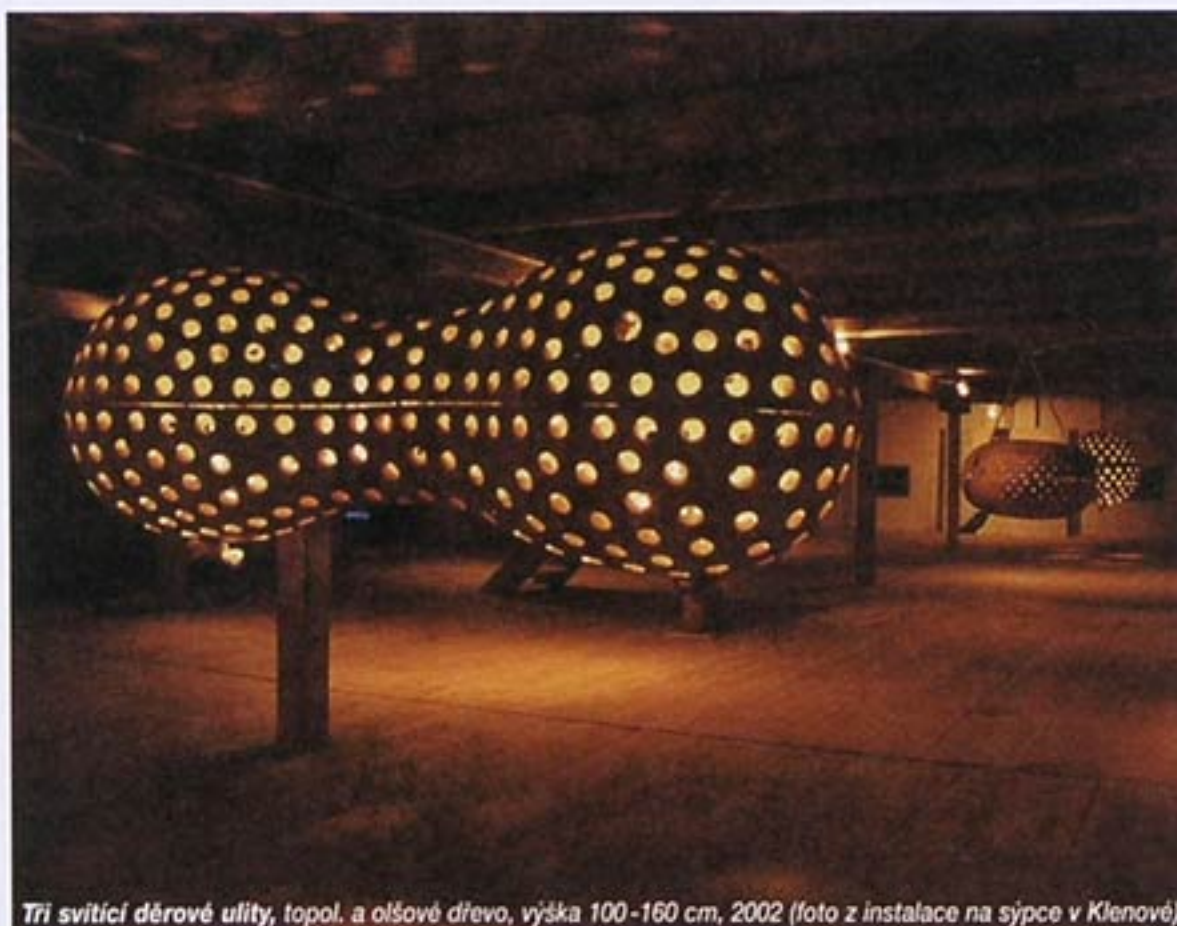
MgA. Miloslav Fekar

Narodil se 7. 6. 1973 v Hranicích. Žije v Bezměrově č. 115, 767 01 Kroměříž.
Telefon: 573 362 098 • E-mail: pmfekar@volny.cz • <http://www.volny.cz/pmfekar>

Studia:

1988-92 SUPŠ v Uherském Hradišti, obor malby
1992-96 AVU v Praze, ateliéry sochařství (Hugo Demartini, Jan Hendrych, Jindřich Zeithamml)
1996-98 FaVU při VUT v Brně, ateliér sochařství (Vladimír Preclík)
1996-00 DAMU-ALD v Praze, obor scénografie (Miroslav Melena, Pavel Kalfus)

Účast na rezidencích a sympoziích v Čechách, Finsku, USA, Německu. Samostatně a kolektivně vystavuje od roku 1993.

Tři svítící děrové ulity, topol. a olšové dřevo, výška 100-160 cm, 2002 (foto z instalace na sýpce v Klenové)

Kulové ulity, dubové a olšové dřevo; červené, žluté, bílé a modré světlo; ø 70 – 120 cm; 2002 (foto na titulní straně)

Sponzor dřeva – Jan Novák, Věžky

Sponzor světla – Zdenek Král, Hranice ELEKTRO-LUMEN
TECHNICKÁ OPTIKA

Vydalo Město Hranice v září 2002

• Texty – MgA. Tomáš Pospěch • Fotografie – Tomáš Pospěch a Miloslav Fekar • Grafická úprava – Miloslav Fekar •
Tisk – INKA, Hranice